

Politizáló és tanuló téesztagok

Nemcsak szervezetszervező, gazdasági eredményével, általában nagyüzemi mivoltával alakítja Szőreg, Újszentiván, Kükökháza és Tiszasziget arcát. A Tisza-Maros-szög Tsz, hanem az az is, hogy dolgozóik közül mind többen tanulnak. Egy szakma mellé sokan szereztek már másodikat, sőt harmadikat a növény- és állattenyésztésben, a műhelyekben. A szakismeretek megszerzésére a téesz gazdasági vezetősége ösztönöz a nagyobb feladatok elvégzéséhez, a politikai ismeretek gyarapítására pedig a gazdaság pártszervei.

A téli politikai oktatás hagyomány már ebben a gazdaságban — tájékoztatott Simicz József, a téesz szőregi központja pártalapszervezetének titkára. — A tiszaszigeti, az újszentiváni és a kükökházi üzemegységeinkben gazdaságpolitikai, a szőregi központban külpolitikai tematikát ölel fel a mostani téli politikai oktatás, mintegy 130 résztvevővel. Tavaly 25-en vettek részt nálunk a marxizmus-leninizmus középkurát, és ugyanannyian tanulnak fizikai állományiuk, vezető beosztásúak jelenleg a két éves kihelyezett tagozaton.

Nemrégben volt félévi vizsgájuk, amely igen sikeres volt — vette át a szót Bódi János, a téesz elnökhelyettese, aki a vizsgabizottság vezetője volt. 3,8 átlageredményt érttek el, a legjobbak pedig jeles osztályzatot.

Délután 3 óra körül egyre érkeztek a külpolitikai tanfolyam hallgatói, akik befejezték napi munkájukat. A téesz elnöke, Nieszner Ferenc szobába pillanatok alatt átalakult tanteremmé. A tanfolyam állandó előadója és vezetője Bódi János és Csengeri József, a gazdaság Marx téri pavilonjának üzletvezető-helyettese. Mindketten felsőfokú politikai végzettséggel rendelkeznek.

Csengeri nemrég fejezte be tanulmányait. Kezdte a marxizmus-leninizmus egyetem hároméves esti tagozatán, folytatta a szakosítást, és befejezte a speciál kollégiummal. Ezen a napon volt a soros előadás, és számított is nagy érdeklődésre, a vitában élénk aktivitásra, hiszen mindenkiben elevenen él a világesemény, Kína agresszív támadása a Vietnámi Szocialista Köztársaság ellen. A tanfolyam hallgatói kamatoztathatják a korábban tanultakat, amikor arról hallottak előadást, hogy Kína délkelet-ázsiai hegemon törekvéseinek hogyan vált áldozatává a Pol Pot-rendszerben Kambodzsa népe, amely testvéri segítséggel végül is lerázta elnyomóit.

A mai előadás és a vita élénk lesz nálunk — erősítette meg feltevéseinket dr. Kalmár Sándor, a téesz vezető főállatorvos, aki pártunkívűl, de figyelmes hallgatója volt már tavaly is, azelőtt is a gazdaságban szervezett politikai tanfolyamoknak. Arra a kérdésre, hogy ő miért vesz részt politikai előadásokon, kertelés nélkül válaszolta:

— Napjainkban sok információ, új ismeret éri az embert. Jó, ha azokról beszélgetünk, és tudatunkban a helyükre kerülnek a dolgok tisztán, világosan, érthetően, és azokat úgy is adjuk tovább.

Beszélgetőpartnerünk volt még Mák András gépszerelő és Gyúlyás Győző állattenyésztési főágazat-vezető. Párttagok mindketten, és a külpolitikai tanfolyam hallgatói. Mák András a téesz segítségével tanult ki második, sőt harmadik szakmát, pedig fiatalabban még. Éppolyan jó ívhegesztő, mint gépszerelő. Szocialista brigádfőnök és a szőregi központ pártalapszervezet vezetőjének tagja.

— Brigádunk vállalásainak egyik pontja — mondtotta —, hogy részt veszünk politikai képzésben, de anél-

kül is itt lennénk. Tanulást, amit itt hallunk és megbeszélünk.

A tanfolyamon hallgatói közvetlen fölöttései, Markovics Vazul műhelyvezető és Török Mihály gépszerelő is, és a brigádból még Dóró Ferenc szerelő. A brigád többi tagja más jellegű oktatásban vesz részt.

Munkaterületén Gyúlyás Győző pártcsoportvezető, Veleményét így summázta a tanulás fontosságáról:

— Amit az egyetemi végzettséggel megszerzett az ember politikai ismeretekből, és azt bizonyította is államvizsgán, jó alap, hogy ráépíthesse. Külpolitikában, a nemzetközi kérdésekben eligazodni ma éppúgy hozzátartozik az ember szűkebb köréhez, mint az, hogy a munkájának lássa eredményét önmaga és mások számára. Nem szólván arról, hogy azokat is kell felvilágosítani a világ dolgairól, akik, például pártcsoportomban, tőlem kérdeznak és várnak feleletet.

A Tisza-Maros-szög Tsz-ben folyó pártpolitikai oktatás hagyományos sikereiről eddig csak hallottunk. Most meg is győződünk róla. Igaz, hogy az alapoknál kezdtek, először a szövetkezeti mozgalom aktuális kérdéseivel, majd rátértek a gazdaságpolitikára úgy, hogy lássák és értsék: mit miért és mennyire termel az ő gazdaságuk, és hol a helyük, a szerepük például a városellátásban.

A jó „iskola” és magyarázat, a tiszta, a világos beszéd vonzza a hallgatóságot. S meg van egy előnye az itt meghonosodott politikai oktatásnak: az előadók a téesz vezetői, vezető beosztású dolgozói, akik az előadások után úgy mondanak viszontlátást, hogy tudják: másnap és utána is találkozhatnak velük, s amit tanítanak, azt vallják, bizonyítják a munkában is.

Lódi Ferenc

Automata könyvkötő gép

A Harkovi Nyomdagépgyár újdonsága, az automatikus könyvragasztó és -szegélyező gép, sikeresen kiállta az üzemi próbát a II. számú Moszkvai Nyomdában. Az első kísérleti könyvkötő automata gépeket a moszkvai, a tbiliszi, a kijevi és a volgográfi nyomdáknak küldték. A harkovi gyár tervezőirodájában öt változatból álló gépcsaládot állítanak össze. Mindegyik automata különböző fajta munkát lát el. (APN)

HÁZASSÁG

Pusztai István és Tolnai Katalin, Farkas József és Szabó Irma, Gál Károly József és Kormányos Marianna Gizella, Kovári István és Nagy Judit, Peszelki István és Kispéter Piroksa, Nodmúsz Frigyes és Csonka Erika, Bálint Mihály és Jenel Irén, Bálint Géza Tibor és Gyuris Erika, Hevesi Ferenc és Becsei Anna, Agoston József és Szabó Jolán Katalin, Gál Gyula és Kartali Edit Eszter, Peurányi László és Barta Eva, Ojda Nick és Novák Ilona Zsuzsanna, Balogh István és Nagy Mária, György László Sándor és Fülöp Emese Margit házasságot kötöttek.

SZÜLETÉS

Zádori Veronika és Simon Annának Anita Veronika, Siprői Sándornak és Vigh Katalinnak Renáta Anett, Zsarkó István Jenőnek és Molnár Ilona Juditnak István, Balázs Ferencnek és Horváth Erzsébet Juliannának Tímea, Csillik Pálnak és Balázs Erzsébetnek Márta, Tóth Lászlónak és Peták Agnesnek Annamária, Váscsarnyok Ferencnek és Berki Erzsébetnek Éva, Bernát Lászlónak és Górvai Mária Beáta, Pető Lajosnak és Lengyel Mária Szilvia Tímea, Borsos Mihálynak és Bagi Teréznek Szabolcs, dr. Tamás Andrásnak és Gyárfás Klárának Botond György, Szép Lászlónak és Kuhn Győzőnek Erzsébet Róka, Heilrich Salamonnak és Varga Saroltának Szabolcs, dr. Szilágyi István Antalnak és dr. Juhász Erzsébetnek István, Rudas Lászlónak és dr. Rechtenwald Magdolnának Dániel, Nagy Imrénének és Csapó Evának Gergely, Minyó István Józsefnek és Jámber Franciskának Mária, Juhász Péternek és Vidéki Margitnak Tamás, Jójárt Istvánnak és Csányi Juliannának Irénnek, Német Bélának és Csókási Rozáliának Anikó, Gyúlyás Lászlónak és Szabó Klárának Róbert, Sági István Györgynek és Benesik Etelkának Csaba, Hidas Mihálynak és Szabó Mária Róbert, Benedek Viktornak és dr. Jenei Ildikó Klárának Rafael Tamás, Németh Józsefnek és Baráth Evának Bálint József, Kudron Nándornak és Tonigold Olgának Tamás, Jójárt János Ferencnek és Szűcs

Különleges

Újabb a szegedi bisztrókban figyelemre méltó specialitások csábitják a vendégeket. Az egyik vendéglátóhelyen ismerősöm megkérdezte:

— Kóstolta már a kávéjukat? Különleges ám!

— Még nem — feleltem. — De talán most kipróbálom.

— Mivel issza? Kakaóval, csokoládéval, tejjel vagy tejszínnel?

— Inkább tisztán, ha lehetne...

— Úgy nem különleges.

— Miért nem?

— Nézzen a táblára!

A táblán nyáron a fagyaltfajtákat hirdették. Mivel tél van, ez áll rajta: „mai kávékülönlegességeink”. S alatta felsorolva: feketekávé tejjel, kakaóval, tejszínnel stb.

Nem értem, miért pont az adalékoktól lehet különleges a délvideki cserje természetéből készült ital? Aztán kapcsolok. Csúszán a „takarékosan” főzött kávé relációmozgás, de azt aztán „különlegesen”. De kinek van ebből haszna?

J. E.

Családi események

Klárának Katalin Anikó, Magyar József Antalnak és Vigh Annának Norbert, Sipos Jánosnak és Főch Juliannának Gabriella, Dancsó Antalnak és Bozók Editnek Ildikó, Kolódi Józsefnek és Rovó Klára Mária Zita, Jójárt Antal Lajosnak és Pinter Teréznek Attila, Rác Vincének és Abraham Piroksának Piroksa, Hegedűs Sándornak és Ungi Rozáliának Andrea, dr. Vándor Mihály Lászlónak és Balogh Ilona Mária Otília Abigél, Lévai Ferenc Józsefnek és Molnár Gizellának Szilvia, Gasparics János Istvánnak és Hoffmann Mária Gabriella, Szűcs Istvánnak és Dér Irénnek Gábor, Körösi Károly Jánosnak és Tóth Ilonának Zoltán József, Nagy Lászlónak és Császár Ilonának Róbert László, Magyar Mihály és Tóth Erzsébet Franciskának Klára, Demeter Sándornak és dr. Gyúlyás Annának László, Komáromi Károlynak és Kormányos Mária Magdolnának Károly, Csák Józsefnek és Kókai-Balog Zsuzsannának Tímea, Molnár Istvánnak és Márk Irénnek Krisztina, Doszko Jánosnak és Tarsányi Ágnes Zsuzsannának Péter, Asztalos András Endrénének és Orkenyi Marianna Evának András, Dobó Istvánnak és Gilde Gabriellának Barbara, Fortágh Tamásnak és Gál Juliannának Erika, Makra Szilveszternek és Papp Ilona Rozáliának Katalin, Szilágyi Mihálynak és Dudás Mária Judit, Jójárt Istvánnak és Böszö Julianna Ilonának Borka, Kovács Tibornak és Szikra Piroksának Dominika, Marosán Sándornak és Magyar Mária Gábor Iván, Németh Istvánnak és Bondor Ilonának Ilona Mónika, Szűcs Jánosnak és Kása Jolán Irénnek Zsolt, Szél Ernőnek és Lajkó Irmának Ernő, Pignicz-

HALÁLOZÁS

Monostori Mátyásné Farkas Margit, Bognár Ilona, Nagy Imréné Varga Rozália, Kasza Lajosné Ördög Rozália, Nagy Mihály, Tari János, Tóth Mihályné Sötét Margit, Nagy Ilona, Erdélyi Sándorné Keresztúri Mária, Lovai Mihályné Lévai Erzsébet, Berta István, Horváth Ferenc, Molnár Ferenc, Komáromi Edéné Hegedűs Ida, Abonyi Jánosné Kormány Gizella, Szarvas Antal, Novák Elemér, László, Konya Ferencné Balogh Matild, Csányi Imre, Varga Antalné Török Anna, Balazs Istvánné Sikavics Julianna, Puskás Ferencné Kovács Julianna, Prágai Ferencné Bozsó Etelka, Mészáros Tibor, Marzsa Istvánné Zancs Ilona, Sztankovits Lajos, Papos Rozália, Miklós Józsefné Bárány Mária, Zanolai Károly, Gáspár József, Szabó Zoltán, Huszlik István, Bálint Mária, Laudis Gyuláné Ignác Anna, Nacs György Sándor, Csala Szilveszter, Czene Ferencné Pál Erzsébet, Mánik Endre, Lovász Józsefné Szalma Rozália, Márta Péterné Csóti Jusztilna, Barcsai Józsefné Berzenkovics Irén, dr. Tóth István, Tóth József, dr. Kenyeres Gyuláné Káló Etelka, Asztalos György, Major György István, Kriván Mihályné Wilfinger Klementina, Kovács György, Szilágyi Vincéné Vidéki Eszter, Kóhalmi Istvánné Szilágyi Margit, Dobó Szilveszter István, Ball Ezéldelné Tóth Katalin, Bitó Pál, Holczmann Ferencné Baltazar Gábor Iván, Németh Istvánnak és Bondor Ilonának Ilona Mónika, Szűcs Jánosnak és Kása Jolán Irénnek Zsolt, Szél Ernőnek és Lajkó Irmának Ernő, Pignicz-

SZ.
SIMON
ISTVÁN:
29.

Nagy vizek krónikája

„Természetadta szépítőszerekkel...”

Nem tudjuk pontosan, milyen volt az a város, amelyet elmosott a Tisza 1879-ben. A haza másodikaként emlegették a korabeli „gyászjelentések” 75 ezernyi lakosával. Az bizonyos, hogy gyönyörű szép és hízelgő sorokat is róttak róla régi utazók. Az 1432-ből fennmaradt útinapló még nem sok részlettel ajándékozta meg a várostörténeti búvárkodást: „...Becserekről Szegedre (Ségeding) érkeztem, mely nagy, síkföldi város, s a Tisza folyó mellett fekszik. Eddig tett utazásom alatt nem láttam más erdőséget, mint itt, a folyótól körülvevett két kis ligetet... Szeged városának csak egy utcája van, mely — nekem úgy tetszik — egy mérföldnyi hosszú. Nagy bősége van itt az élelmiszereknek, különösen a halnak, melyeknél nagyobbakat semmi más folyóból nem láttam fogni... A városban egy igen szép templom is van, mely a karmelitáké... (Bertrand de la Brocquière).

A mesélő kedvű törökök már ennél sokkal szebbeket jelentettek róla a messzi fővárosba. Amikor először hozták el ide a felhódat, igen kíváncsiaknak tűntek fel a város, Szeged „óriási kiterjedése, mely épületeinek és javainak bőségéről” beszéltek, ahol „öregnek, fiatalnak temérdek kincse, vagyona, a városnak minden zerge-zuga tömve gazdagsággal”. Evlia Cselebi száz évvel később úgy írja le a szegedi, megerősített várat, hogy beleszédül az olvasó: „...oly rendkívüli látvány, hogy a szemlélő elméjét megzavarja... Összesen 3000 deszkazindelyes alacsonyabb-magasabb háza van. Egy furdója, egy fogadója, tizenegy kisebb-nagyobb temploma... Kétszáz bolt, egy medresze, két kolostor és két elemi iskola van benne.”

Ha ebből részlet az igazság is, akkor bizony török kézen ment tönkre ez a „hatalmas” város, mert az 1787. évi népszámlálás hivatalos adatai szerint 21 519 lélek élt itt. Kossuth Lajosnak 60 ezres hallgatósága volt Szegeden 1848-ban, de ebbe természetesen beleszámolhatjuk a környékből beözönlötteket is, mivel hogy 65 ezernyi volt a teljes lakosság akkoriban.

Az árvíz meg tízezerrel szaporodott a népesség, de ez akkoriban igen tekintélyes adatnak számított, hiszen Budapesten is csak 365 ezer lelket számoltak 1880-ban. Az akkori Magyarország városainak sorrendje, a lakosság száma után így alakult: Szabadka (61 000), Debrecen (51 000), Hódmezővásárhely (50 000), Pozsony (48 000), Arad (35 000), Temesvár (33 000), Nagyvárad (31 000), Kolozsvár (30 000), Kassa (26 000), Győr (21 000). Tíz évvel később még inkább élre ugrott Szeged a vidéki városok között, mert tízezres lélekszám-növekedést mutatott föl, mint legdinamikusabban fejlődő magyar város. Egyedül Szabadka követte vele ezt az ütemet.

Nem lehet vitás, hogy élénk gazdasági életű, népes, a kereskedésben különösen aktív városra zúdult rá a víz. Már kapaszkodott a gyáripár, a kisipar pedig igen nagy változatosságban egzisztált. S még emlékszünk rá a korábbiakból: 6000 ház pusztult el. Vályog- és sárházak voltak ezek nagyrészt, s nem álltak valamiféle városrendezési elgondolásban. Az öreg Szegedet apránként ragasztgatta a folyó mellé a nép, előbb a magasabb szigetekre, később ezeket összekötve. Azt a rendezett várost tehát, amelyet már életünkben ismerünk, nem hasonlíthatjuk a régihez.

Szeged egész múltjára jellemző, hogy szinte sohasem fejlődhetett folyamatosan. Hol természetis, történelmi, hol politikai robbanások lendítették vagy fékeztek. Megszarolta és tönkretette a török, katonai határvédelemért szervezte Bécs, letörölte a térképről a víz, új elvek szerint építette újjá a lakosság, megakasztotta fejlődését két világháború, közben valamiképp hízelget neki az ellenforradalmi rendszer, majd mint „bűnös” város, a sor végére került a felszabadulás utáni első évtizedben, aztán pedig az arányokat kellett helyreállítani szétgézzel...

Ennyi szeszély — mégis egységes városkép! De ennél is több: varázs. Bálint Sándor írja: „...Szeged a rekonstrukció nagy városképi forradalma után sem veszítette el történelmi organizmusát, tradicionális levegőjét. A képzőművészeti kultúrák, stílusrámlatok hiteles vonásai modern arculatán is ott tükröződnek és Szegedet európai nagyróssá avatják... Alig van magyar város, amely a természetadta szépítőszerekkel: napfénnel, vízzel és növényi illatokkal annyira élne, mint Szeged városa.”

Es ez mindenkit megfog, megragad. „A szépség elemei: a Tisza két partján terül el, főútja a Tisza; gyűrűs-sugaras szerkezete időtállóan szép, erre perspektivikusan előrenéző városrendezési tervet is lehet alapozni; elbűvölő városképi együttesei és egyes épületei is vannak; terei, utcái és műemlékei között bőven vannak egyedi szépségek, s izgalmasan változatos az egész városi együttes” (Erdei Ferenc).

„Az árvíz utáni újjáépítés... egy tovatűnt ábrándot valósított meg: a sugárutak és a körutak hausmanni elvét,

s korát megelőző, millenáris vajdahunyadi ábrándot, mely firenzét egy főpostával, Amszterdamot egy államvasúti üzletvezetőséggel, Tripoliszt egy gőzfűtővel, Párizst a régi közúti hiddal, Athént egy múzeummal, Monte Carlot pedig a Kass-féle vígadóval telepítette a Tisza partjára... Beszédesek az ellentétek a várost körülölelő táj és a szegedi városkép között, valamint a város újabb kora és múltja között is. Az ellentéteknek ez a szövevénye Szegedet végül is valamiféle játékos bájjal ruházta fel... A sugárutak farsorai kivezetnek a tájba, de be is engedik a tájat a város szívébe... A lélek térképén Szeged délibáb helyet foglal el, mint a földrajzi térképen” (Sóter István).

Szegednek minden reménye megvan arra, hogy túl árvízen és konjunktúrán, kedvezményezésen vagy mellőzésen, a fejlesztés mai tempójával leküzdje hátrányait, és megvalósíthassa városfejlesztési tervét, melyek tulajdonképpen új szintézisét jelentik a teljes városépítésnek, a kétszeri nagy városrekonstrukciónak. Eszerint tíz esztendő múltán már 180-190 ezres lakossággal számolnak, a továbbiakban pedig az európai középvárosok méreteiben gondolkodnak.

Olyan európai középvárosát álmodunk ide — mondotta egy kerekasztal-beszélgetésen a sorok írójának a város tanácsának elnöke —, amely valamennyi ehhez szükséges intézménnyel rendelkezik, s olyan korszerű infrastruktúrával, mely a tervezett lakosságszámhoz képest ideális. A szakemberek szerint a 200-300 ezres városok a legideálisabbak a magas szintű kommunális ellátás megvalósításához, és ezek tudják leginkább megvalósítani az otthon adó város eszményét. Ha valamely város rendelkezik azzal a lehetőséggel, hogy ne legyen számozott város a házgyárak világában — az elsősorban Szeged. Meg tudja őrizni karakterét a fejlődés roppant iramában is.

Sokszor rácsodálkozunk erre a városra. Aki nap mint nap fűrődhet áradó szépségeinek sugárzózóében, nehezen találja meg az esztétikumára leginkább illő szavakat. Magam is így vagyok már ezzel, mint rég beköltözött „bennszülött”. Mind ilyenek leszünk. Ez a város megragad, megköltöztet marasztal. Engem hangulatai ígéznek meg szüntelenül. Az, ahogyan a vonalzóval és körzővel szerkesztett város ragyogó zugait fölfedezem. Mintha ékszernek volnának a Tisza szépíró nyakán. Az árkádok, ahogyan a nap játszik velük; a tenyérnyi kis tér az egyetemi épületek szögletében, a Rerich Béla tér; az Aradi vártnak tere az új ruhában; a Palánk bujkáló kis házai, átjárói; a Széchenyi tér a virágzó tulipánfákkal és a napozó öregekkel; a szánkónyi próbáló gyerekek a múzeum rampáján; az új rakpart elegáns íve; a szabadstrand homokja; a vízre fölkékvő naplemente...

Mennyi, mennyi gyönyörűség, pedig ez még a szem vallomásának is csak az eleje!

(Vége következik.)